

Lätt om odling

Nr 30 • Köp bra växter!

Trädgårdsväxter är oftast något vi investerar i för lång tid framöver. Då vill vi också veta att det vi köper motsvarar våra krav och förväntningar. Planera därför ditt växtköp i god tid innan du står i butiken så du vet vad du vill ha. Då är chansen större att du blir nöjd på sikt. Här följer några punkter som du bör ha tänkt igenom.

Tänk efter före

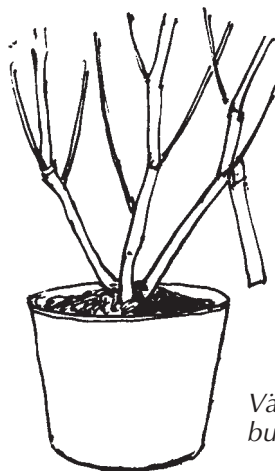
- Var ska växten stå?
 - odlingszon
 - jordmån
 - väderstreck
 - sol/skugga
 - skyddat/blåsig
 - plan eller sluttande mark
- Vad ska växten användas till?
 - *funktioner*: vindskydd, insynsskydd, skugga, inramning, blickfång, prydnad?
 - *egenskaper*: storlek, växtsätt, blomfärg, höstfärg, doft, blomningstid, bladeffekter, frukt, tornar/taggar?

Titta gärna i trädgårdsböcker och plantskolekataloger efter idéer och lämpliga sorter.

I växtbutiken ska du förvänta dig bra information med utförlig skyltning och kunnig personal som du kan fråga. Men det viktigaste är ändå att växterna som finns är av bra kvalitet och i god kondition. Följande råd kan vara till god hjälp vid växtköpet.

Köp livskraftiga växter

Växter ska inte sloka, vara halvvisna eller ha uttorkade grenar. Det är inte lätt att avgöra kvaliteten på växter med utslagna knoppar men grenar och knoppar får inte verka torra. Träd och buskar i vila med bara rötter måste planteras på hösten eller tidigt på våren – medan plantor i kruka kan planteras alla tider på året utan tjäle.

*Välförgrenad
buskplanta*

Utgiven av

Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar

Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80

e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org

Köp väl växta växter

Fruktträd ska ha minst tre ordentliga grenar som pekar åt olika håll utan att grenvinklarna är för spetsiga.

Även bärbuskar, prydnadsbuskar och rosor bör ha minst tre grenar.

Rotsnurr

Träd ska ha rak, oskadad stam och endast en topp. Rotklumpen hos krukodlade träd ska vara utan rotsnurr.

Köp växter med ordentlig växtinformation

Det ska finnas etikett med uppgifter om art/sort och vilka växtzoner växten klarar. Fruktträd ska ha uppgift om vilken sorts rot (grundstam) som använts eller om den växer på egen rot. För de flesta plantskoleväxter är det också viktigt med sortnamn eller härkomst.

På etikett eller skylt vid försäljningsstället bör också finnas bild och uppgifter om krav på jordmån, växtsätt, storlek, eventuella skötselråd och liknande.

Köp friska växter

Det finns många sorters skadegörare som kan följa med växterna: insekter, kvalster, nematoder, svampar, bakterier och virus. Växter som säljs ska vara

fria från skadliga insekter, kvalster och nematoder. Kraven på frihet från skadliga svampar, bakterier och virus varierar – vilket hänger samman med svårigheten att upptäcka dessa skadegörare. De kan dock ge stora skador så småningom. Vissa allvarliga sjukdomar, bl a päronpest, övervakas särskilt för att inte spridas i landet.

För att kunna garantera att plantor är fria från allvarliga skadegörare och sjukdomar finns det särskilt kontrollerade växter som benämns certifierade. Det är viktigt att köpa certifierade jordgubbs- och hallonplantor samt svarta vinbär och fruktträd. Certifierade fruktträd odlade i Sverige ska ha en etikett märkt med E-planta eller motsvarande etikett.

Genom att välja resistent sorter minskar risken för att olika växtsjukdomar senare drabbar plantan.

Rätt etikett på E-märkta växter

Köp växter med goda egenskaper

Alla växter passar inte klimatet i din trädgård. Växtzonangivelsen är till stor hjälp men är trots allt ett grovt mått på hårdigheten. En bra och skyddad växtplats kan betyda att en växt som kräver ett steg bättre växtzon ändå klarar sig medan en skuggig och blåsig växtplats kan betyda att man måste räkna ett steg högre krav på växtzon.

Men även om zonen stämmer kan en växt vara mer eller mindre lämpad för vårt klimat eller ha mer eller mindre bra växtsätt. Det är ofta omöjligt att av-

göra i butiken. Därför marknadsför svenska plantskolor, i samråd med konsumenter, buskar, träd och klängväxter särskilt lämpade för odling i Sverige eller i en viss del av landet. Dessa märks med beteckningen E-planta.

REGLER OCH MÄRKNING

I växtbutiken kan man finna flera olika märkningar på växterna. Vad betyder de och vad säger de om kvaliteten?

Svenskodlat innebär att växten ska vara

- odlad minst två växtsäsonger i svensk odling
- anpassad till vårt klimat

De flesta svenska plantskolor har en överenskommelse att följa gemensamma kvalitetsregler.

E-planta är särskilt utvalda sorter av svenskodlade växter som bedömts som bättre än andra liknande sorter.

De ska ha ett väl definierat ursprung och uppfylla stränga regler om

- sjukdomsfrihet
- art- och sortäktighet
- lämplighet för svenska förhållanden i angivna växtzoner

E-märket

Certifierad växt innebär att

- växten är producerad från växtmaterial, som är rensat, testat och fritt från sjukdomar
- växtens genetiska ursprung är känt
- växten är noggrant kontrollerad av växtskyddsmyndigheter under hela odlingstiden

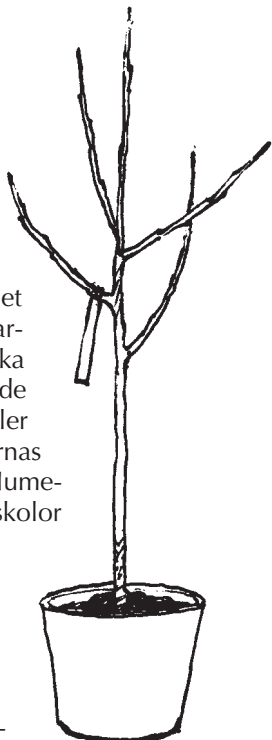
Certifierade växter finns av fruktträd, jordgubbar, vinbär, krusbär och andra bärväxter. Även utländska certifierade växter kan finnas i svenska plantskolor, t ex märkta med Dafo från Danmark.

Minimikvalitet/EG-kvalitet innebär att växten har odlats under viss kontroll i ursprungslandet.

Plantskolornas kvalitetsregler

I dag finns för plantskoleväxter (fleråriga utomhusväxter) statligt krav på korrekt namn och uppgift om hårdighet relaterad till zonkartan. Längre tillbaka fanns även detaljerade statliga kvalitetsregler för plantskoleväxternas storlek, rötter etc. Numera har svenska plantskolor liknande regler som vanligen följs av leverantörer och försäljningsställen (utgivna av GROs plantskolesektion).

– Vid tillfällig försäljning och i blomsterbutiker är reglerna dock ofta okända. I dessa regler anges plantans ålder (stamomfång), storlek, stamhöjd, grenlängd m m. Som konsument kan det vara bra att veta vilka krav man kan ställa.

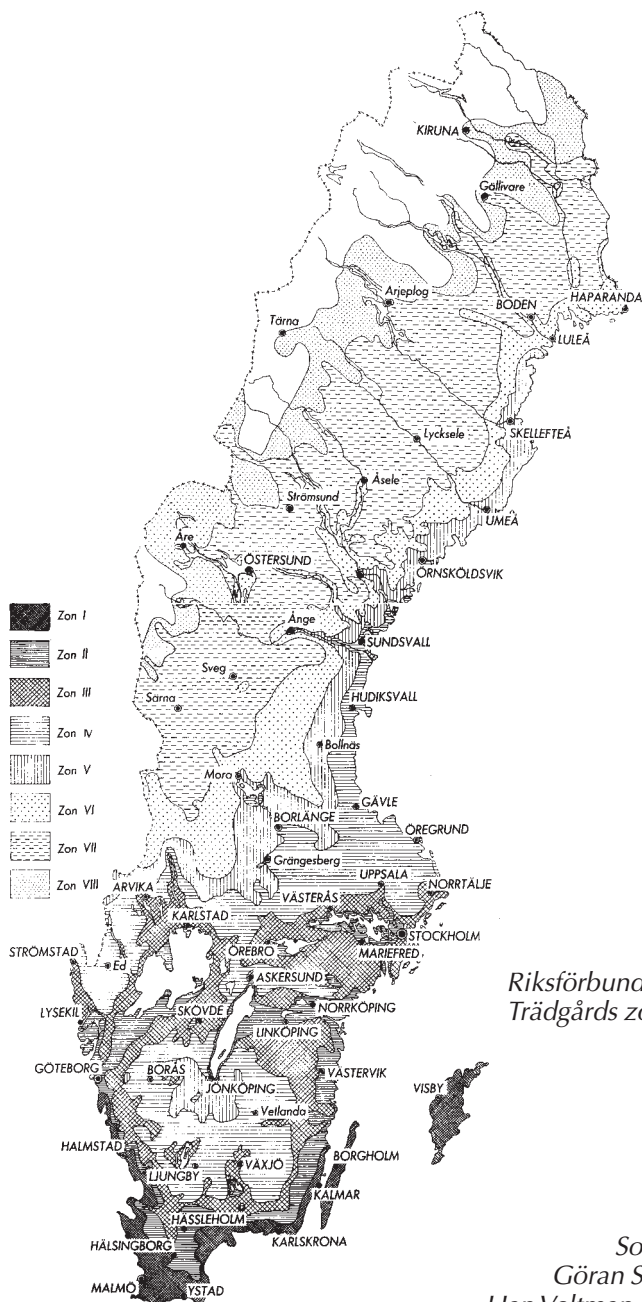

Fruktträd av första kvalitet

Växtzon

Riksförbundet Svensk Trädgård har givit ut en växtatlas där växtzon anges för olika träd och buskar som finns i handeln idag. Växtatlasens zonkarta (eller liknande dokument) ska, enligt Jordbruksverkets regler, finnas tillgänglig för kunderna på varje försäljningsställe.

Alla "sorter" tillhörande en viss art är inte lika hårdiga. En viss sort kan därför ibland vara mer eller mindre hårdig än vad som anges i Växtatlasen.

Riksförbundet Svensk
Trädgårds zonkarta.

Solveig Sidblad,
Göran Svanfeldt (text)
Han Veltman (illustrationer)

Utgiven av
Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar
 Åsögatan 149 • 116 32 Stockholm • Tel. 08-556 930 80
 e-post: kansli@koloni.org • hemsida: www.koloni.org